

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

2. FEJEZET. PÉNZÜGY ÉS BANK

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2022-2-109-116>

УДК 338.1

Олена ДУБИНСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки
Донбаська державна машинобудівна академія,
м. Краматорськ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-9699-107X

РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

***Анотація.** В сучасних нестабільних умовах господарювання ключовим навиком сучасного бізнесу є здатність працювати в системі викликів і загроз фінансово-економічної безпеці, оскільки значна кількість ризиків може спричинювати певні загрози поточній діяльності та впливати на потенціал їх розвитку в майбутньому. Тому важливим є забезпечення розвитку підприємства за умови його адаптації до невизначеності і захист від загроз і ризиків, підтримка фінансової стабільності у поточній діяльності та у довгостроковій перспективі. Метою статті є дослідження та розробка методичних підходів визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану. В статті проведено аналіз існуючих точок зору щодо трактування змісту поняття «фінансово-економічна безпека». Акцентовано увагу, що більшість дослідників поняття «фінансово-економічна безпека» розглядають з точки зору стратегічного, ресурсного та функціонального підходів. Окреслено підходи щодо оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства та обґрунтовано необхідність орієнтування на показники фінансового стану в процесі визначення методів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Визначено показники, за допомогою яких можна оцінити фінансовий стан підприємства, спираючись на їх відповідність нормативним значенням. Запропоновано методіку визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі оцінки його фінансового стану. Зазначено необхідність моніторингу рівня індикатора фінансово-економічної безпеки, який сигналізує про ідентифікацію «слабких місць», що в подальшому враховується при формуванні сценаріїв управління підприємством. Він може слугувати основою для вибору найкращого сценарію розвитку компанії на основі ймовірного рівня фінансово-економічної безпеки.*

***Ключові слова:** фінансово-економічна безпека, фінансовий стан, оцінка, підприємство.*

JEL Classification: G30, M41

***Absztrakt.** Napjaink instabil gazdasági körülményei között a modern üzleti élet kulcsfontosságú készsége az a képesség, hogy a pénzügyi és gazdasági biztonságot fenyegető kihívások és veszélyek*

rendszerében tudjunk dolgozni, hiszen a kockázatok jelentős része okozhat bizonyos fenyegetéseket a jelenlegi tevékenységekre, és befolyásolhatja azok fejlődését a jövőben. Ezért fontos a vállalkozás fejlődésének biztosítása a bizonytalansághoz való alkalmazkodásában, valamint a fenyegetések és kockázatok elleni védelmen túl a hosszútávú pénzügyi stabilitás biztosítása támogatása is. A cikk célja módszertani megközelítések kutatása és fejlesztése egy vállalkozás pénzügybiztonsági szintjének meghatározásában pénzügyi mutatóinak számítása alapján. A cikk elemzi a „pénzügyi és gazdasági biztonság” fogalmának értelmezésével kapcsolatos tudományos álláspontokat. Hangsúlyozva lett, hogy a legtöbb kutató a „pénzügyi és gazdasági biztonság” fogalmát stratégiai, erőforrás- és funkcionális megközelítések szempontjából vizsgálja. Felvázolásra kerülnek a vállalkozás pénzügyi és gazdasági biztonságának felmérését szolgáló megközelítések, melyek alátámasztják, hogy a vállalkozás pénzügyi- és gazdasági biztonságának értékelésére szolgáló módszerek meghatározásakor a pénzügyi helyzet mutatóira kell összpontosítani. Kiemelésre kerültek azok a mutatók, amelyekkel a normatív értékeknek való megfelelés alapján értékelhetővé válik a vállalkozás pénzügyi helyzete. Módszertanilag ki lettek dolgozva a vállalkozás pénzügyi-gazdasági biztonságának szintjei a vállalat pénzügyi helyzetének elemzése alapján. Állandó monitoring alá kell vetni a vállalatok pénzügyi-gazdasági biztonságát leíró mutatók változását, ami segít identifikálni a vállalat gyenge oldalait és ezáltal feltérképezni a vállalatirányítás eszközrendszerét és fejlődésének irányait. Ez a megközelítés alapul szolgálhat a vállalati fejlődés legjobb forgatókönyvének kiválasztásához a pénzügyi-gazdasági biztonság szintjének ismerete által.

Kulcsszavak: pénzügyi és gazdasági biztonság, pénzügyi helyzet, értékelés, vállalkozás.

Abstract. In today's unstable economic conditions, a key skill of modern business is the ability to work in the conditions of current risks and threats to financial and economic security, since a significant number of risks can cause certain threats to current activities and affect the potential of their development in the future. Therefore, it is important to ensure the development of the enterprise under the condition of its adaptation to uncertainty and protection from threats and risks, support of financial stability in current activities and in the long term. The purpose of the article is research and development of methodical approaches for determining the level of financial and economic security of an enterprise based on the calculation of its financial indicators. The article analyzes the existing points of view regarding the interpretation of the meaning of the "financial and economic security" concept. It is emphasized that most researchers consider the concept of "financial and economic security" from the point of view of strategic, resource and functional approaches. Approaches to assessing the financial and economic security of the enterprise are outlined and the need to focus on indicators of the financial condition in the estimation process is substantiated. Financial indicators of the enterprise that should be assessed based on their compliance with normative values have been determined. A methodology for determining the level of financial and economic security of an enterprise based on an assessment of its financial condition is proposed. The need to monitor the level of the financial and economic security indicator is designated, that signals the identification of "weaknesses", which is subsequently taken into account in the formation of enterprise management scenarios. It can serve as the basis for choosing the best scenario for company's development based on the probable level of financial and economic security.

Keywords: Financial and economic security, financial condition, assessment, enterprise.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток світової економіки, її потреб у процесі глобалізації викликає активізацію і зміну пріоритетів у розвитку національних господарств, які прагнуть стати її рівноправними учасниками.

Фінансово-економічна безпека визначає стан фінансової стійкості підприємства, у якому воно здатне реалізовувати свою стратегію. Такому стану характерна здатність підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам та характеризується сукупністю фінансових інструментів, що визначають рух

капіталів, їх розподіл в межах фінансово-економічної діяльності. У процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств ключову роль грає стратегічне управління. Характеризується здатністю підприємства адаптуватися до мінливого зовнішнього середовища, ризиків та загроз, що виникають досягнення запланованих фінансових результатів.

В умовах поглиблення фінансової кризи підприємства приватного сектору намагаються впроваджувати в роботу ефективну антикризову політику. Постійне підвищення рівня ризиковості господарської діяльності створює можливість стати фактором значного зниження рівня фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, що в майбутньому може призвести до банкрутства підприємства, та потребує, в свою чергу, від кожного суб'єкта господарської діяльності створення і втілення в життя досконалої системи фінансово – економічної безпеки [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систематизація теоретико-методичних підходів щодо визначення фінансово-економічної безпеки, її формування на підприємствах досліджуються у роботах таких науковців як К.Р. Резворович, О. С. Юнін, Г.В. Соломіна, З.Ф. Петряєвої, Т.Л. Зубко, Т.Е. Белялов, Л.М. Мельник, Т.О. Меліхова, Г.В. Кошельок, С.М. Смірная, Бондарчук Н. В., Педько А. С. [1-10].

Проте потребує подальшого, більш поглибленого дослідження питання розробки методичних рекомендацій щодо визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження та розробка методичних підходів визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі розрахунку показників його фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження наукових результатів багатьох вчених показують, що поняття фінансово-економічної безпеки немає однозначного тлумачення. У більшості наукових досліджень фінансова та економічна безпека підприємства розмежовуються. Крім того, на законодавчому рівні не прийнято визначення поняття «фінансово-економічна безпека». Водночас існуючий науковий доробок виділяють декілька підходів до визначення поняття «фінансово-економічна безпека»: стратегічний, ресурсний та функціональний [3].

Перший підхід розглядає «фінансово-економічну безпеку» як складну систему (багатофакторну категорію), що містить в собі певний набір характерних опцій (комплекс взаємозалежних заходів і елементів), що дозволяють забезпечити раціональність та ефективність використання економічних ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових та інформаційних).

Другий підхід розглядає фінансово-економічну безпеку як стан захищеності ресурсів підприємства та потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах, визначивши за критерій відповідності високі фінансові показники діяльності підприємства. За третім підходом, фінансово-економічна безпека розглядається як результат комплексу складових,

орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу. Погоджуємось із думкою Белялов Т.Е., Корінь І.В. щодо сутності фінансово-економічної безпеки, яка розглядається крізь призму трактування фінансової безпеки як фінансового стану підприємства, що характеризується стійкістю до внутрішніх та зовнішніх загроз та передбачає найбільш ефективне використання наявних фінансових ресурсів підприємства [3].

Зважаючи на безліч наукових поглядів на сутність поняття «фінансово-економічна безпека» вважаємо за доцільне його досліджувати крізь призму формування механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що існує декілька основних підходів, що використовуються при формуванні методичних засад та рекомендацій щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства. В свою чергу кожен із визначених підходів передбачає використання певних методів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, зокрема: ресурсно-функціональний: факторний аналіз, регресійні економіко-математичні моделі, метод якості використання грошових потоків; програмно-цільовий (комплексний, системно-цільовий). Передбачає використання методу розрахунку інтегрального показника, методів експертних оцінок, кластерний аналіз, метод штучних нейронних мереж, метод головних компонент; підхід на основі теорії економічних ризиків: метод оцінки фінансової стійкості, метод діагностики ймовірності банкрутства, метод побудови «дерева рішень», метод аналізу чуттєвості показників; індикаторний (пороговий): графічний спосіб (пелюсткова діаграма), коефіцієнтний метод; прибутково-інвестиційний, економіко-математичний, бальних оцінок (рейтинговий підхід).

У той же час проблема застосування положень теорії фінансово-економічної безпеки в процесі вибору оптимальної методики оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства з наявних методів оцінки фінансового стану розроблена недостатньо. Зважаючи на те, що головною метою визначення рівня фінансово-економічної безпеки є одержання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень, з одного боку, керівництвом підприємства про корегування концепції фінансово-економічної безпеки та зміну стратегії в цьому напрямку діяльності, а з іншого – зовнішніми користувачами (конкурентами, кредиторами) при реалізації конкретних планів у відношенні до даного підприємства (збору інформації, промислового шпигунства, придбання, інвестування, надання позик тощо), ключове місце в цій схемі займають методи, що орієнтуються на аналіз та оцінку фінансового стану підприємства, ключових показників його діяльності.

Адже стійкий фінансовий стан підприємства забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів та виступає гарантом подальшого економічного та соціального розвитку підприємства. Натомість наслідком неефективного використання підприємством фінансових ресурсів є низька платоспроможність, що призведе до можливих перебоїв у виробництві та реалізації продукції, зниження рентабельності підприємства, погіршення

конкуренентоздатності. Неминуче це позначиться на фінансово-економічній безпеці підприємства. Оцінка фінансового стану здійснюється за допомогою системи взаємопов'язаних та взаємозумовлених показників, які характеризують фінансово-господарський стан підприємства з урахуванням їх впливу на індикатори рівня фінансово-економічної безпеки.

Показники за допомогою яких можна оцінити фінансовий стан підприємства наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

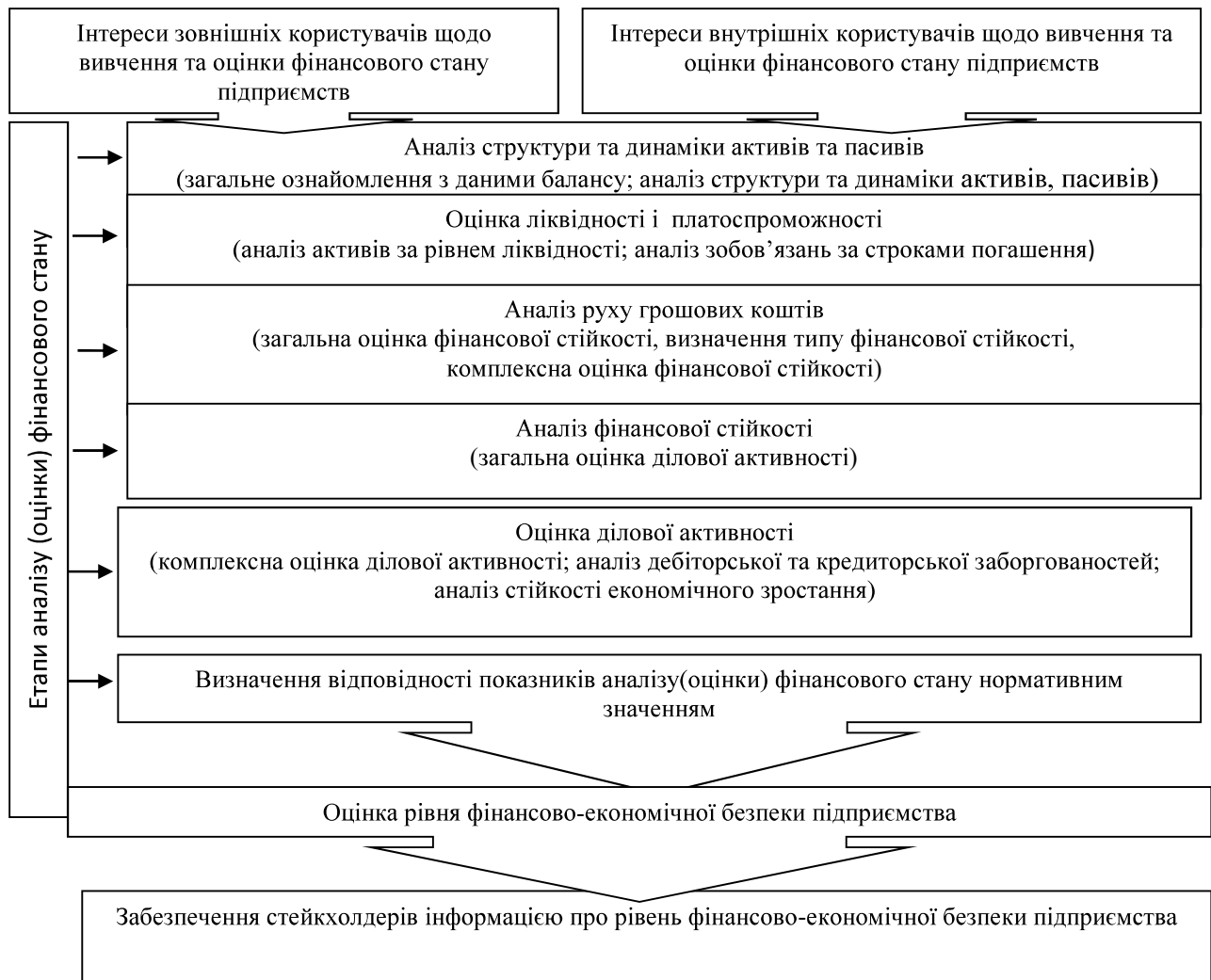
Показники для оцінити фінансовий стан підприємства

Показник (коефіцієнт)	Нормативне значення
1. Аналіз майнового стану підприємства	
1.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	Зменшення
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	Збільшення
1.3. Коефіцієнт вибуття основних засобів	Менше коефіцієнту (1.2)
2. Аналіз ліквідності підприємства	
2.1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)(Кпл)	>1
2.2. Коефіцієнт термінової ліквідності	0,6-0,8
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0 збільшення
2.4. Чистий оборотний капітал, тис. грн.	>0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства	
3.1. Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	>0,5
3.2. Коефіцієнт фінансування	<1 зменшення
3.3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1
3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0 збільшення
4. Аналіз ділової активності підприємства	
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення
4.2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Збільшення
4.3. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення
4.4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення
4.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення
4.6. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення
4.7. Коефіцієнт оборотності основних засобів (Фондовіддача)	збільшення
4.8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу (Коб)	збільшення
5. Аналіз рентабельності підприємства	
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	>0 збільшення
5.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0 збільшення
5.3. Коефіцієнт рентабельності діяльності (продаж)	>0 збільшення
5.4. Коефіцієнт рентабельності продукції	>0 збільшення

В свою чергу фінансова стійкість та платоспроможність підприємства, які є передумовою його фінансово-економічної безпеки, залежать від рівня фінансової рівноваги [4]. Сукупність впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, що визначається системою представлених в таблиці 1 показників, дозволила побудувати методику визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі оцінки його фінансового стану (рис. 1).

На підставі отриманих показників фінансового стану підприємства, враховуючи, запропоновані Петряєвою. З.Ф. зовнішні фактори впливу на фінансово-економічну безпеку такі як рівень інфляції, динаміку ринку, доступність зовнішнього фінансування, Петряєва З.Ф. виділяє такі індикатори класів фінансово-економічної безпеки (ФЕБ) підприємства (табл. 2).

Забезпечуючи фінансово-економічну безпеку, впливаючи на її індикатори, керівництво підприємства вносить корективи в стратегію його розвитку [7].

Рис. 1. Методика визначення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства на основі оцінки його фінансового стану.

Таблиця 2

Індикатори класів фінансово-економічної безпеки підприємства [7]

Класи ФЕБ підприємства	Показники	Динаміка змін показників
абсолютно безпечний клас	$K_{пл} > 1$, $Двок > 0$, $ROA > 10\%$, $Коб1 > Коб0$, $Дзф1 > Дзф0$, $ROA / I > 1$, $Др > 1$	позитивна
нормальний клас	$K_{пл} \geq 1$, $Двок > 0$, $0 < ROA < 10$, $Коб1 > Коб0$, $Дзф1 > Дзф0$, $ROA / I = 1$, $Др = 1$	позитивна
передкризовий клас	$K_{пл} = 1$, $Двок > 0$, $ROA \geq 0$, $Коб1 = Коб0$, $Дзф1 = Дзф0$, $0 < ROA / I < 1,0$, $0,5 < Др < 1,0$	негативна
кризовий клас	$K_{пл} < 1$, $Двок < 0$, $ROA < 0$, $Коб1 < Коб0$, $Дзф1 < Дзф0$, $ROA / I < 0$, $Др < 0,5$	негативна

Примітка. Умовні позначення: $Коб1$, $Коб0$ – коефіцієнт оборотності капіталу на кінець і на початок періоду відповідно; $Двок$ — частка власних оборотних коштів у покритті запасів ($Двок > 0$); ROA — рентабельність капіталу ($ROA > 10\%$); $Дзф$ — доступність зовнішнього фінансування; I — інфляція; $Др$ — динаміка ринка, на якому працює підприємство.

Недостатній рівень індикатора сигналізує про ідентифікацію «слабких місць», що в подальшому враховується при формуванні сценаріїв стратегії розвитку підприємства на основі управління фінансово-економічною безпекою з урахуванням загрозливих процесів та слугує основою для вибору найкращого сценарію розвитку на основі критеріїв рентабельності сукупного капіталу і ймовірного рівня фінансово-економічної безпеки.

Випереджувальне управління в системі фінансово-економічної безпеки підприємства є комплексом дій і заходів щодо попередньої локалізації загроз різного походження, оскільки під час здійснення господарської діяльності завжди існують загрози фінансовому стану, майну та інтелектуальній власності підприємства [8-9].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Виступаючи найважливішою характеристикою економічної діяльності підприємства, фінансовий стан відображає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в побудові партнерських відносин та дає можливість оцінити здатність самого підприємства гарантувати економічні інтереси та його партнерів. Стійке фінансове становище формується в процесі всієї діяльності підприємства (виробничо-господарської, комерційної та ін.). Проте стейкхолдерів цікавить кінцевий результат, тобто саме показники фінансового стану за звітний період. На основі розрахунку показників фінансового стану підприємства та подальшої його оцінки визначається рейтинг ефективності діяльності підприємства. Керуючись показниками фінансового стану підприємства та їх відповідністю нормативним значенням, вище керівництво має змогу приймати ефективні управлінські рішення, направлені на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти. навч. посіб. / кол. авт. Резворович К.Р. Юнін О. С., Круглова О. О. та ін. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 195 с.
2. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2018. 234 с.
3. Белялов Т.Е., Корінь І.В. Фінансово-економічна безпека підприємства та напрями її підвищення. 2017. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 2 (07). С. 235-238.
4. Мельник Л.М. Фінансова рівновага як складова системи фінансово-економічної безпеки підприємств. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». Випуск 2(78). 2017. С. 22-29.
5. Меліхова Т.О. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства як основний складник економічної безпеки: узагальнення наявних методичних підходів та критичний аналіз. проблеми системного підходу в економіці. Випуск № 1(63), 2018. С. 87-91.
6. Кошельок Г.В. Методичні підходи до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Фінансово-кредитна система: вектор розвитку: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 26 квітня 2017 р.). Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 284 с.
7. Петряева, З.Ф. Забезпечення фінансово-економічної безпеки стратегічного розвитку підприємства. 2019. *Молодий вчений*. 10 (74), 319-325. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-72>
8. Смірная С.М. Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства. *Modern Economics*. 2018. Вип. 8 (2018). С. 190-198.

9. Смірная С.М. Метод випереджувального управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 3 (20). С. 343-347.
10. Бондарчук Н. В., Педько А. С. Фінансово-економічна безпека як запорука розвитку сталого підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 10(1). С. 296-299.

References

1. Finansovo-ekonomichna bezpeka: teoretyko-pravovi aspekty navch.posib. / kol.avt. Rezvorovych K.R. (ker.) Yunin O. S., Kruhlova O. O. ta in. Dnipro : Vydavets Bila K. O., 2019. 195 s. [Financial and economic security: theoretical and legal aspects] [in Ukrainian]
2. Solomina H.V. Zabezpechennia finansovo–ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva: navchalnyi posibnyk. Dnipro: Dnipropetrovskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2018. 234 s. [Ensuring financial and economic security of entrepreneurship:] [in Ukrainian]
3. Bielialov T.E., Korin I.V. Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstva ta napriamy yii pidvyshchennia. 2017. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. Vypusk 2 (07). S. 235-238. [Financial and economic security of the enterprise and directions of its increase.] [in Ukrainian]
4. Melnyk L. M. Finansova rivnovaha yak skladova systemy finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. Visnyk NUVHP. Seriya «Ekonomichni nauky». Vypusk 2(78) 2017 r. S. 22-29. [Financial equilibrium as a component of the financial and economic security of enterprises.] [in Ukrainian]
5. Melikhova T.O. Otsinka rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva yak osnovnyi skladnyk ekonomichnoi bezpeky: uzahalnennia naiavnykh metodychnykh pidkhodiv ta krytychnyi analiz. problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi. Vypusk № 1(63), 2018. S. 87-91. [Assessment of the level of financial security of the enterprise as the main component of economic security: generalization of existing methodological approaches and critical analysis. problems of systemic approach in economics.] [in Ukrainian]
6. Koshelok H.V. Methodichni pidkhody do otsinky rivnia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Finansovo-kredytna systema: vektor rozvytku: zbirnyk materialiv II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uzhhorod, 26 kvitnia 2017 r.). Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU «Hoverla», 2017. 284/ [Methodical approaches to assessing the level of financial and economic security of the enterprise] [in Ukrainian]
7. Petriaiieva, Z.F. Zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky stratehichnoho rozvytku pidpriemstva. 2019. Molodyi vchenyi. 10 (74), 319-325. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-72> [Ensuring financial and economic security of strategic development of the enterprise] [in Ukrainian]
8. Smirnaia S.M. Formuvannia stratehii finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Modern Economics. 2018. Vyp. 8 (2018). S. 190–198. [Formation of the strategy of financial and economic security of the enterprise] [in Ukrainian]
9. Smirnaia S.M. Metod vyperedzhuvalnoho upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. 2019. Vypusk 3 (20). S. 343-347. [The method of advanced management of financial and economic security of the enterprise] [in Ukrainian]